

А.В. Козак – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов та перекладу факультет міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Сучасний стан суспільного розвитку, розширення контактів на міжнародному рівні з питань економіки, бізнесу, фінансів вимагає підготовки спеціалістів-перекладачів саме в аспекті виконання ними кваліфікаційного перекладу у будь-якій галузі знань. Іноземна мова як одна з ланок системного впливу на особистість, є вагомим важелем, що вирізняється широтою свого діапазону. Це унікальний засіб формування високої культури, який забезпечує комплексний підхід щодо розвитку, навчання і виховання особистості. Мета дослідження – аналіз аспектів загальнонаукових підходів як концептуальних засад формування перекладацької культури майбутнього фахівця у процесі його освітньої підготовки.

Розвиток сучасного суспільства висуває нові високі вимоги до підготовки спеціалістів у всіх галузях знань. Завданням вищої школи є спрямування навчально-виховного процесу на формування гармонійно розвиненої і, разом із тим, професійно-компетентної особистості. Акцентується на необхідності виховання у студентів загальнолюдської культури, громадянських якостей, навчання їх сучасним формам спілкування, підготовки до життя у швидкоплинному світі, розвитку здатності засвоювати нову інформацію та приймати ефективні рішення. При цьому педагогічні проблеми формування культури спеціаліста-перекладача стали закономірним відображенням протиріччя, яке виникло між ідеалом компетентної у професійному і культурному плані особистості і недостатньо дієвим механізмом навчально-виховного процесу, між вимогами до якості всебічної підготовки фахівця і реальним станом культурного розвитку молоді, недостатнім рівнем інформаційної культури випускників-перекладачів, пов'язаним із відсутністю в освітньому процесі комплексного і безперервного його формування.

Розвиток морально-культурологічного потенціалу особистості майбутнього спеціаліста-перекладача повинен забезпечити високу готовність до реалізації науково-педагогічних принципів: гуманізму, індивідуально-особистісного відношення, оптимізму, активності, співпраці, морально-духовного педагогічного такту, педагогічної етики. Отже, навчання і виховання з опорою на формування певної системи цінностей у нашому дослідженні передбачає необхідність базування на загальнолюдських засадах, із урахуванням особливостей етнічної та регіональної культур, тобто вирішення завдання залучення людини до різних пластів культури.

Із проникненням у нову національну культуру розширюється загальноосвітній кругозір; удосконалюється культура міжособистісного спілкування у різноманітних видах взаємодії; збагачується світосприйняття і світогляд; розвиваються інтелектуальні і пізнавальні процеси; гуманістичний потенціал особистості, лінгвістичне уявлення про мову; формуються раціональні прийоми розумової праці майбутнього фахівця [2].

У контексті означеного, методологія нашого дослідження базується на системі наукових підходів, реалізація яких забезпечує виокремлення провідних тенденцій розвитку професійно значущих особистісних новоутворень у культурі майбутнього спеціаліста-перекладача [3]. Акцентуємо увагу на таких загальнонаукових підходах щодо формування перекладацької культури студентів:

– *особистісно орієнтований* як визнання студента головною діючою фігурою усього освітнього процесу, створення таких умов, за яких він знаходився б не у ролі виконавця або спостерігача, а був би повноправним автором своєї «життєвої позиції», відповідальним за власні вчинки. Сутність цього підходу полягає у тому, що неповторність особистості, її суб'єктний досвід не тільки приймають і поважають

педагоги, а й визначають його фактором педагогічного процесу. Процес навчання й виховання будується з урахуванням суб'єктного досвіду тих, хто навчається [1].

– *аксіологічний* (грец. *axios* – цінний), або *ціннісний підхід*, – це своєрідний міст між теорією і практикою, у відповідності з яким зародження і розвиток культурних знань визначає система ціннісного ставлення майбутнього спеціаліста-перекладача до професійної діяльності;

– *синергетичний підхід*. Його зміст у дослідженні самоорганізації та становлення нових упорядкованих структур. Його застосовують у дослідженні різних систем: фізичних, біологічних, соціальних, когнітивних, інформаційних, екологічних. Предметом синергетики є механізми спонтанного формування і збереження складних систем, зокрема тих, що перебувають у стані стійкої нерівноваги із зовнішнім середовищем;

– *культурологічний підхід* останнім часом набув статусу загальнонаукової методології як підґрунтя оволодіння майбутніми спеціалістами-перекладачами особливостями соціокультурного розвитку суспільства, включаючи духовно-моральне становлення і розвиток особистості [2]. Цей підхід, завдяки широкому розумінню поняття культура та пізнавальним можливостям культурології – науки, що вивчає культуру як цілісність, досліджує природні, соціальні, екологічні, економічні, педагогічні, інформаційні та інші об'єкти та явища як культурологічного феномена;

– *акмеологічний підхід* полягає у здійсненні комплексного дослідження й відновлення цілісності суб'єкта, що проходить ступінь зрілості, коли його індивідуальні, особистісні та суб'єктно-діяльнісні характеристики вивчають у єдності, в усіх взаємозв'язках та опосередковано з метою сприяння досягненню його вищих рівнів. Реалізація акмеологічного підходу до професійної підготовки майбутніх спеціалістів, основну мету якої вбачаємо в оволодінні ними стратегіями творчої самореалізації у процесі досягненні професіоналізму, здійснюють засобами інноваційних освітніх технологій. Вони сприяють активізації внутрішнього потенціалу студентів (мотиваційно-цільової сфери їхньої особистості, здібностей, вольових якостей, самосвідомості) як умови їх сходження до свого акме-рівня;

– *герменевтичний підхід* дає можливість по-іншому розглянути зміст навчання, що не зводиться до набору готових рішень, прийнятних на усі часи, а як своєрідна скарбничка «правильних» способів реагування на непередбачувані ситуації у власній життєдіяльності, що вимагають для свого розуміння «засвоєння досвіду роботи із собою», усякий раз визначеної кореляції із сучасністю [4]. Культура при цьому є нескінченно відкритою системою, а реакція індивіда – непередбачуваною. З точки зору особистості, це означає формування і розвиток її творчого потенціалу, що пов'язаний не стільки з обдарованістю й талантом, скільки із загальним пошуково-інтерпретаційним підходом до виконання діяльності.

Висновки. Концептуальними засадами методології професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі перекладу є особистісно-орієнтований, акмеологічний, синергетичний, аксіологічний, культурологічний і герменевтичний підходи. Це допомагає розкрити феномен перекладацької культури майбутнього фахівця.

Джерела і література

1. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: науково-методичний посібник. К.: ІЗМН, 1998. 204 с.

2. Білоус О.М. Теорія і технологія перекладу. Курс лекцій: доопрацьований та доповнений. Навчальний посібник для студентів перекладацьких відділень. Кіровоград, РВВ КДПУ імені В. Винниченка, 2013. 200 с.

3. Зорівчак Р.П. Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози). Львів: Видавництво ЛНУ імені Івана Франка. 1989. 215 с.

4. Коптілов В.В. Першотвір і переклад: Роздуми і спостереження. К.: Дніпро, 1992. 215 с.